



Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

- kartläggning av arbetet i Södermanlands län 2014



Titel: Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer – kartläggning av arbetet i
Södermanlands län 2014
Utgiven av: Länsstyrelsen i Södermanlands län
Utgivningsår: 2014
Författare: Erika Hedlund
Foto: Erika Hedlund
Diarienummer: 801-1048-2014
Rapportnummer: 2014:22
ISSN-nummer: 1400-0792
ISBN-nummer: 978-91-88044-42-6

Rapporten finns på: www.lansstyrelsen.se/sodermanland/publikationer

Förord

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet. Det fjärde jämställdhetspolitiska målet lyder ”Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, skall ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet”. I Länsstyrelsens strategi för arbetet med jämställdhetsintegrering i Södermanlands län 2014-2016 finns två delmål för området Mäns våld mot kvinnor formulerade:

Arbetet med våld i nära relationer präglas av samordning, samverkan och långsiktighet.

Det förebyggande arbetet med mäns våld mot kvinnor har utvecklats.

Som ett led i utvecklingen av arbetet med mäns våld mot kvinnor har Länsstyrelsen genomfört en kartläggning för att identifiera utvecklingsområden. Denna kartläggning är en del av implementeringen av strategin. Syftet är att få kunskap om arbetet med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer som kan vägleda Länsstyrelsens utåtriktade arbete inom området.

Kartläggningen har gett Länsstyrelsen en bättre överblick av arbetet i Södermanlands län och identifierar områden som behöver utvecklas.

Denna kartläggning har genomförts av Erika Hedlund.

Kirsi Sedell Masters
Särskilt sakkunnig i jämställdhet

Innehållsförteckning

Sammanfattning av resultat	1
Bakgrund.....	3
Syfte.....	3
Jämställdhetspolitiken.....	4
Länsstyrelsens arbete med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer	6
Kommunernas arbete med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer	7
Våldets omfattning	8
Metod.....	10
Nulägesanalys.....	10
Dokumentanalys	10
Enkätundersökning.....	10
Nulägesanalys.....	12
Dokumentanalys	18
Enkätundersökning.....	21
Sammanfattande analys.....	36
Bilaga 1. Inkomna dokument	38
Bilaga 2. Analysschema styrdokument från kommuner	40
Bilaga 3. Analysschema styrdokument övriga aktörer	41
Bilaga 4. Frågor om verksamhet och samverkan	42

Sammanfattning av resultat

- Både begreppen ”mäns våld mot kvinnor” och ”våld i nära relationer” används av de undersökta aktörerna. Dock definieras sällan vad som innefattas i det valda begreppet. De flesta aktörer använder begreppet
- De vanligaste målen i kommunernas styrdokument är att:
 - våldsutsatta ska få den hjälp och det stöd de behöver
 - barn som upplever våld ska få den hjälp och det stöd de behöver
 - kommunens personal ska ha rätt kunskap och kompetens för att arbeta med frågan
- Det finns en väl uppbyggd samverkansstruktur i länet där alla viktiga aktörer ingår. I samverkansstrukturerna ingår såväl mer strategiskt utvecklingsarbete som praktisk verksamhetsutveckling.
- Samtliga kommuner har tillgång till skyddat boende för alla målgrupper genom de ramavtal som undertecknats efter upphandling av Vårdförbundet. Alla kommuner har samarbete med någon eller flera kvinnojourer.
- Majoriteten av kommunerna erbjuder någon form av stöd till alla våldsutsatta kvinnor, män och barn som upplevt våld. Alla kommuner erbjuder någon form av stöd till våldsutsatta kvinnor.
- Flera kommuner har ingen verksamhet riktad till våldsutövare. Fyra kommuner har någon form av verksamhet riktad till våldsutövande män. Två av dessa tar även emot våldsutövande kvinnor.
- Ett fåtal kommuner arbetar med ett tydligt primärpreventivt fokus medan fler kommuner arbetar med att förebygga ytterligare våld i de fall där det redan har förekommit (tertiärprevention). Kvinnojourerna arbetar i större utsträckning utifrån ett primärpreventivt fokus.
- Hälften av kommunerna kopplar arbetet med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer till den nationella jämställdhetspolitiken i något styrdokument.

- Sex kommuner nämner hedersrelaterat våld och förtryck i något av sina styrdokument varav fyra i särskilda dokument. Två kommuner nämner inte hedersrelaterat våld och förtryck i de styrdokument som lämnats in.
- Kunskapen om bedömningsinstrument verkar överlag vara låg i kommunerna. Sex kommuner uppger att de använder något bedömningsinstrument (mellan ett och fyra olika bedömningsinstrument) varav fem kommuner använder FREDA.
- Den av kommunerna vanligaste angivna framgångsfaktorn är utbildning/information/kunskap.
- Den vanligaste önskade aktiviteten från Länsstyrelsen är kunskap/utbildning samt samordning/nätverk/länsövergripande lösningar.

Bakgrund

Länsstyrelsen har tagit fram en strategi för arbetet med jämställdhetsintegrering i Södermanlands län 2014-2016. I strategin är ett av fyra områden Mäns våld mot kvinnor. Det konstateras att Länsstyrelsen har en ganska bristfällig kunskap om läget i länet, de verksamheter som finns i länet och de samverkansstrukturer som hanterar frågan. Det konstateras även att Länsstyrelsen har uppmärksammat behov av utveckling inom det förebyggande arbetet men saknar en kartläggning av vad som idag görs i länet. Två delmål är formulerade:

Arbetet med våld i nära relationer präglas av samordning, samverkan och långsiktighet.

Det förebyggande arbetet med mäns våld mot kvinnor har utvecklats.

Två planerade insatser kopplade till dessa mål är att genomföra en kartläggning av arbetet med våld i nära relationer i Södermanlands län och att identifiera och utveckla samverkan med aktörer viktiga för det förebyggande arbetet med mäns våld mot kvinnor.

Syfte

Syftet med kartläggningen är att få kunskap om arbetet med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer som kan vägleda Länsstyrelsens utåtriktade arbete inom området.

Jämställdhetspolitiken

Frågan om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer berör alla nivåer i samhället; såväl internationellt, nationellt, regionalt och lokalt. Världshälsoorganisationen (WHO) definierar mäns våld mot kvinnor som ett utbrett folkhälsoproblem och en kränkning av de mänskliga rättigheterna. Enligt FN:s deklaration från 1993 om avskaffande av våld mot kvinnor definieras våld som ”varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet”. 1995 lades även könsstympning, trafficking, prostitution och sexuella trakasserier i arbetslivet till definitionen. I FN:s Plattform for action från Pekingkonferensen 1995 står det att våld mot kvinnor, fysiskt, sexuellt och psykologiskt, förekommer i alla samhällen, i alla samhällsklasser och kulturer. Sedan början av 1990-talet har mäns våld mot kvinnor fått större uppmärksamhet i jämställdhetspolitiken. En lång rad lagändringar har införts gällande våld mot kvinnor, t.ex. lagen om grov kvinnofridskränkning, förbud mot köp av sexuella tjänster samt utvidgning av våldtäktsbrottet.

Den nationella jämställdhetspolitikens övergripande mål är att kvinnor och män skall ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Ett av de fyra delmålen lyder:

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet (2005/06:155).

I regeringens proposition 2005/06:155 ansågs det viktigt att förtydliga att det bakom det våld som kvinnor utsätts för oftast finns en manlig förövare. Därför byttes det könsneutrala begreppet könsrelaterat våld i den gamla målformuleringen till mäns våld mot kvinnor för att tydliggöra problematiken kring offer och förövare. De menar att våldet är ett uttryck för den maktordning som råder mellan kvinnor och män samt ett medel för att upprätthålla den. Begreppet våld i nära relationer används inte i regeringens proposition förutom när vissa myndigheters arbete diskuteras. Till exempel påpekas att det är ett problem att polisen benämner mäns våld mot kvinnor som könsneutralt familjevåld eller med begreppet våld i nära relationer eftersom kopplingen mellan kön och makt osynliggörs. Med mäns våld mot kvinnor avser regeringen inte enbart det våld som utövas i nära relationer utan även våld mot kvinnor utövat av andra män inklusive prostitution och människohandel.

Mäns våld mot kvinnor

Innefattar mäns våld mot kvinnor inom nära relationer men även våld utfört av andra män, t.ex. i det offentliga eller i arbetslivet. Även prostitution och människohandel samt könsstympning inkluderas i begreppet. Används av FN, WHO och Sveriges regering.

Våld i nära relationer

Innefattar våld utfört av en person som brottsoffret har en nära relation till oberoende av offrets och förövarens kön. Vad som avses med nära relation varierar. Ofta avses en pågående eller tidigare parrelation eller inom familjen men även andra nära relationer kan innefattas.

En stor del av mäns våld mot kvinnor utgörs av våld i nära relationer men begreppet innefattar även våld utövat av andra män och på andra arenor än den privata. Våld i nära relationer inbegriper allt våld utövat inom nära relationer oavsett brottsoffrets och utövarens könstillhörighet. Brottsoffer och förövare kan även tillhöra båda könen i fall av hedersrelaterat våld och förtryckt. Även dessa former av våld är självfallet viktigt att motarbeta och förebygga. Anledningen till att begreppet våld i nära relationer används av vissa aktörer är att man eftersträvar en könsneutral behandling av frågan. Regeringen hävdar dock att ett könsneutralt begrepp riskerar att ta bort fokus från att mäns våld mot kvinnor är ett samhällsproblem på strukturell nivå och att det finns en koppling mellan kön och makt.

Länsstyrelsens arbete med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Länsstyrelserna har tre uppdrag från regeringen som är kopplade till området. I uppdragen använder regeringen begreppet mäns våld mot kvinnor. Det första uppdraget är att stödja samordningen av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Det andra uppdraget är att främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Det sista uppdraget är att skapa kunskap- och metodstöd vilket genomförs tillsammans med Socialstyrelsen.

I regeringsbeslutet gällande det sista uppdraget nämns våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld mot en närstående vuxen och våldsutövare. För det gemensamma arbetet upprättade Socialstyrelsen och Länsstyrelserna år 2012 en gemensam plan med titeln ”Gemensam plan för Socialstyrelsen och länsstyrelserna. Arbetet mot våld i nära relationer – kunskaps- och metodstöd till kommuner och ideella föreningar 2012-2014”. I planen används främst begreppet våld i nära relationer men i samband med beskrivning av regeringsuppdraget används begreppet mäns våld mot kvinnor. Det påpekas dock särskilt att ”uppdraget bör ses som en del av jämställdhetspolitiken och ett led i arbetet att förverkliga regeringens mål att mäns våld mot kvinnor ska upphöra” (s. 5). Eftersom begreppet våld i nära relationer används i stor utsträckning i den gemensamma planen har begreppet våld i nära relationer inom vissa uppdrag kommit att användas av Länsstyrelsen trots att det inte nämns i uppdraget från regeringen.

Kommunernas arbete med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Enligt socialtjänstlagen har socialtjänsten ansvar för brottsoffer. Kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående lyfts särskilt fram i 5 kap 11§ SoL, de kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation och Socialnämnden ska verka för att de ska få det stöd och hjälp som de och deras närstående behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Socialstyrelsen genomför öppna jämförelser av kommunernas arbete inom stöd till brottsoffer. Resultaten baseras på enkäter där kommunerna själva uppger svaren.¹ 2014 års undersökning visar att åtta av nio kommuner i Södermanlands län använder standardiserade bedömningsmetoder vid utredning av behov av stöd och hjälp hos våldsutsatta vuxna (89 procent av kommunerna i länet jämfört med 49 procent i riket). Södermanland är det län som har näst högst andel kommuner som använder standardiserade bedömningsmetoder. Fem av nio kommuner har kartlagt omfattningen av våld mot vuxna i kommunen (56 procent jämfört med 49 procent i riket). Åtta av nio kommuner erbjuder skyddat boende för våldsutsatta kvinnor och män. Enbart fem kommuner har en aktuell överenskommelse med en kvinnojour, dock är det en hög andel jämfört med riket i helhet (56 procent jämfört med 34 procent).

En mycket låg andel kommuner i länet genomför individuell (14 procent) eller systematisk uppföljning (0 procent) av arbetet med vuxna våldsutsatta. Siffrorna är dock även låga för riket som helhet om än inte lika låga (individuell uppföljning 31 procent och systematisk uppföljning 6 procent). Vad gäller aktuella rutiner finns det brister på många områden, på flera områden har enbart mellan 10 och 56 procent av kommunerna aktuella rutiner med undantag för enstaka områden som t.ex. ekonomiskt bistånd och den sociala barn- och ungdomsvården där cirka 70-90 procent av kommunerna har aktuella rutiner.

Socialtjänstlagen 5 kap. 11 §

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Socialnämnden skall också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott. Socialnämnden ansvarar för att barn får det stöd och den hjälp som de behöver.

¹ Socialstyrelsen (2014) Öppna jämförelser 2014. Stöd till brottsoffer. Nationella resultat, metod och indikatorer.

Våldets omfattning

Brottsförebyggande rådet konstaterar i rapporten ”*Brott i nära relationer. En nationell kartläggning*” (2014:8) att 6,8 procent av befolkningen uppger att de utsatts för brott i en nära relation 2012.² En något högre andel kvinnor är utsatta för psykiskt våld (6,8 procent) jämfört med män (6,2 procent). Motsvarande siffror för fysiskt våld är 2,2 procent för kvinnor och 2,0 procent för män. BRÅ påpekar att även om utsattheten verkar vara jämnt fördelad mellan kvinnor och män så är det vanligare att kvinnor utsätts för grövre våld, att kvinnor har betydligt större behov av hjälp och stödinsatser och att kvinnor utsätts för återkommande våld³. Under en livstid har drygt var femte person någon gång utsatts för brott i en nära relation. Det är vanligare att kvinnor har blivit utsatta, drygt var fjärde kvinna jämfört med var sjätte man. BRÅ beräknar att minst 150 000 barn bor i hushåll där det förekommer våld. I genomsnitt dödas 17 kvinnor per år av en nuvarande eller tidigare partner. Ofta har kvinnan blivit utsatt för hot och misshandel tidigare. I genomsnitt dödas 4 män per år av en kvinna som de tidigare har haft en relation med. Ofta har gärningspersonen tidigare blivit utsatt för våld av mannen. Endast 3,9 procent av de brottsutsatta uppger att de polisanmält brotten. Utsatta kvinnor uppger att de haft kontakt med socialtjänsten i betydligt högre utsträckning (7 procent jämfört med 3,5 procent av männen). Detsamma gäller kontakt med någon kvinnojour, mansjour eller brottsofferjour med anledning av brottet (5,6 procent av kvinnorna jämfört med 0,6 procent av männen). 11,4 procent av kvinnorna respektive 4,4 procent av männen upplever inte att de fått den hjälp och stöd de hade behövt. Av de som utsatts för återkommande våld uppger nästan 38 procent av kvinnorna och drygt 21 procent av männen att de haft behov av hjälp och stöd som inte blivit tillgodosedda.

Södermanland har en högre brottsfrekvens vad gäller våld både mot kvinnor och mot män enligt den officiella brottstatistiken.

² Med nära relation avses en (pågående eller avslutad) parrelation som varat minst en månad. De brott som avses är systematiska kränkningar och förödmjukelser., försök att inskränka friheten, hot, trakasserier, misshandel, grov misshandel, sexualbrott och grova sexualbrott. Definitionerna följer inte i alla fall den juridiska definitionen.

³ Återkommande våld definieras som att man blivit utsatt någon gång i månaden eller oftare.

Utsatthet för våld

- 6,8 % av befolkningen uppger att de utsatts för brott i en nära relation.
- Under en livstid har drygt var femte person utsatts för brott i en nära relation. Var fjärde kvinna och var sjätte man.
- 17 kvinnor per år dödas av en nuvarande eller tidigare partner
- 4 män per år dödas av en kvinna som de tidigare haft en relation med.

Anmälda fall av misshandel utförd av en bekant förövare utomhus var 2012 65⁴ per 100 000 invånare för kvinnor och 90⁵ för män, jämfört med riket som helhet där siffrorna är 40 för kvinnor och 61 för män. När det gäller misshandel av en bekant förövare inomhus är andelen kvinnor betydligt högre, 233⁶ per 100 000 för kvinnor och 126⁷ för män, jämfört med 183 för kvinnor och 91 för män i riket som helhet.⁸ Skillnader i den officiella brottstatistiken behöver inte bero på en faktisk skillnad i brottsfrekvens utan kan påverkas av andra faktorer så som anmälningsbenägenhet, skillnader i polisens registrering av anmälda fall och ursprungliga brottsrubriceringar. Forskning visar att brott som begås på privat plats och/eller där gärningspersonen är bekant eller närstående anmäls i lägre utsträckning. En ökad anmälningsbenägenhet kan tolkas som att arbetet med dessa frågor är framgångsrikt eftersom fler individer själva definierar handlingarna som brott och vågar anmäla förövaren.

4 Det finns stora variationer mellan kommunerna. 29 - 148 fall per 100 000 invånare.

5 Se ovan. 43 - 205 fall per 100 000 invånare.

6 Se ovan. 78 - 307 fall per 100 000 invånare.

7 Se ovan. 9 - 193 fall per 100 000 invånare.

8 All statistik är hämtad från "På tal om kvinnor och män Södermanland 2013".

Metod

Kartläggningen består av en lägesanalys av aktuell verksamhet och samverkan, dokumentanalys av styrdokument som berör mäns våld mot kvinnor och/eller våld i nära relationer samt en enkätundersökning. De aktörer som undersöks är kommuner, Landstinget Sörmland, Kriminalvården, Migrationsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten samt länets kvinno- och tjejjourer.

Nulägesanalys

Länsstyrelsen har bitt kommunernas, Landstingets och kvinnojourernas kontaktpersoner i Länsamverkan mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer att skriftligen besvara ett antal frågor om samverkan med externa aktörer samt verksamhet inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.⁹

Dokumentanalys

Kommuner, Landstinget och aktuella nationella myndigheter har ombetts att skicka in samtliga styrdokument som berör eller nämner våld i nära relationer. Dokumenten från kommunerna har analyserats med hjälp av ett analyschema som baserats på Socialstyrelsens rekommendationer i skriften ”Våld. Handbok om socialnämndens ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld”. I denna tas det upp vad socialnämnden bör genomföra för att fullgöra sina skyldigheter enligt 5 kap. 11 § SoL och 3 kap. 3 § SoL vilket kan sammanställas i en handlingsplan. Utöver dessa rekommendationer har ytterligare punkter som ansetts relevanta, utifrån Länsstyrelsens uppdrag och strategier, för kartläggningen inkluderats.¹⁰ Dokument från övriga aktörer har analyserats utifrån ett mindre omfattande analyschema eftersom de inte har ansvar enligt Socialtjänstlagen.¹¹

Enkätundersökning

Samtliga aktörer har ombetts att delta i enkätundersökningen. I kommunerna och Landstinget har följande funktioner mottagit

Våld. Handbok om socialnämndens ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld

Handboken är ett komplement till Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2009:22). I handboken presenteras vad socialnämnden bör göra för att fullgöra sina skyldigheter enligt 5 kap. 11 § SoL och gör att säkerställa att socialtjänstens insatser är av god kvalitet samt att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Ett antal punkter som kan sammanställas i en handlingsplan presenteras.

9 Se bilaga 4

10 Se Bilaga 2.

11 Se Bilaga 3.

enkäten: kommunfullmäktiges/landstingsfullmäktiges ordförande, ordförande för relevanta nämnder (t.ex. barn – och utbildningsnämnden, socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden och vård- och omsorgsnämnden), chefer för relevanta förvaltningar (motsvarande relevanta nämnder) samt funktion särskilt anställd för att arbeta med våld i nära relationer. Inom Polismyndigheten och Kriminalvården har utvalda chefer samt personal som handlägger ärenden om våld i nära relationer mottagit enkäten. Hos Åklagarmyndigheten har chefsåklagarna och för Migrationsverkets del har en utvald kontaktperson mottagit enkäten. De ideella föreningarna tillfrågades att distribuera enkäten till föreningens ordförande, ytterligare en styrelsemedlem samt föreningens anställda. Enkätundersökningen har gått att nå via en bifogad länk och svarstiden har varit tre veckor.

Nulägesanalys

Sju kommuner och fyra av länets kvinnojourer har besvarat frågeställningarna i nulägesanalysen. Resultatet presenteras först gällande externa samverkansgrupper och sedan för respektive aktörs verksamhet inom området.

Samverkan

Nulägesanalysen visar att det finns en rad externa samverkansgrupper inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i Södermanlands län. Nedan presenteras respektive samverkan samt syftet med denna.

Länssamverkan mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

I Länssamverkan deltar Länsstyrelsen, länets kommuner, Landstinget Sörmland, Länsföreningen för Sörmlands kvinnojourer och länets fem kvinnojourer.

Spetsgruppen prostitution och människohandel i Södermanlands län

I Spetsgruppen deltar Länsstyrelsen, Polismyndigheten, kommunrepresentant ur socialchefsgruppen (representerar samtliga kommuner), Migrationsverket, Åklagare och Landstinget. Gruppens nuvarande uppdrag är att ta fram en gemensam samverkansplan mot prostitution och människohandel.

Barnahus Eskilstuna

I Barnahus Eskilstuna deltar Eskilstuna kommun, Strängnäs kommun, Landstinget, Polismyndigheten i Södermanlands län och Åklagarkammaren Eskilstuna. Syftet är samordning kring barnavårdsärenden där barnen har utsatts för våld.

Barnahus Nyköping

I Barnahus Nyköping deltar Flens kommun, Gnesta kommun, Katrineholms kommun, Nyköpings kommun, Oxelösunds kommun, Trosa kommun, Vingåker kommun, Landstinget (Barn och ungdomspsykiatri och Barn och ungdomskliniken), Polismyndigheten i Södermanlands län och Åklagarkammaren

Nyköping. Syftet är samordning kring barnavårdsärenden där barnen har utsatts för våld.

STOPP

I STOPP deltar Eskilstuna kommun, Strängnäs kommun, Landstinget, Polismyndigheten i Södermanlands län, Åklagarkammaren Eskilstuna och Frivården. Syftet är att genom ett snabbt, konsekvent och samordnat ingripande, minska antalet fall av våld mot kvinnor i närpolisområdena Eskilstuna och Strängnäs.

Länssamverkan för södra länsdelen

I Länssamverkan för södra länsdelen deltar Flens kommun, Gnesta kommun, Nyköpings kommun, Oxelösunds kommun, Trosa kommun, Polismyndigheten (chef polisens familjevårdsrotel och brottsoffersamordnare), Landstinget, Åklagarmyndigheten och Kriminalvården. Syftet är strategiskt arbete för att stödja det operativa arbetet.

Samverkansgrupp

I Samverkansgruppen deltar Katrineholms kommun, Vingåkers kommun, Landstinget (Vårdcentral, akutsjukvård, psykiatri, ungdomsmottagning), Frivården, Polismyndigheten, brottsofferjour och kvinnojourerna Miranda. Syftet är att delge erfarenheter och kunskaper i ämnet, t.ex. bjuda föreläsare in.

Verksamhet inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Samtliga kommuner använder skyddat boende hos ideella kvinnojourer. Dessutom har samtliga kommuner tillgång till skyddat boende för kvinnor och män (inklusive särskilt utsatta grupper) genom de ramavtal som undertecknats efter upphandling av Vårdförbundet. Detta innebär att alla kommuner kan erbjuda skyddat boende för samtliga målgrupper. I vilken utsträckning de upphandlade skyddade boenden kommer att utnyttjas är fortfarande oklart.

Skyddat boende som tillhandahålls med hjälp av kvinnojourer eller andra utomstående aktörer har inte tagits med under respektive kommun.

Eskilstuna

Verksamhet för våldsutsatta:

- Samtal råd och stöd enskilt och i grupp.
- Kvinnobo – för kvinnor som har missbruksproblematik där våldsutsatta kvinnor kan vistas. Akut skydd för kvinnor med missbruksproblematik med medföljande barn.

Verksamhet för barn:

- Trappan-samtal.

Verksamhet för våldsutövare:

- Samtal råd och stöd för män som utövar våld.

Förebyggande verksamhet:

- Informatörsnätverk – medarbetare olika delar av socialtjänsten nyckelpersoner.
- Information och utbildning till andra verksamheter, myndigheter och allmänhet.
- Stopplaget utbyter erfarenheter och diskuterar.

Flen

Verksamhet för våldsutsatta:

- Violasamtal – bearbetande strukturerade samtal inom öppenvårdsenheten. Målgrupp: kvinnor och män.
- Familjebehandling - enskilt och tillsammans.

Verksamhet för barn:

- Trappan-samtal.

Verksamhet för våldsutövare:

- Terapeut inom missbruk har utbildning i Alternativ till våld. Vid behov kan enskilda anpassade samtal erbjudas.

Förebyggande verksamhet:

- Stöd och behandlingsenheten arbetar med våld i samtal med familjer med barn och ungdomar i de fall våld förekommer.
- Inom missbruksenheten finns anhöriggrupp som hänvisar vidare till behandlare.

Gnesta

Verksamhet för våldsutsatta:

- Samtalsstöd. Målgrupp alla kvinnor och män.
- Stöd av handläggande socialsekreterare med praktiska göromål, myndighetskontakter mm. Målgrupp alla kvinnor och män.
- Utredning pågår kring stöd individuellt och i grupp.

Verksamhet för barn:

- ”Insatser på hemmaplan” stöder våldsutsatta som lämnat och behöver stöd i föräldrarollen ur barnets perspektiv.
- Utredning pågår kring trappan-samtal.

Verksamhet för våldsutövare:

- Utredning pågår kring vilken verksamhet som ska erbjudas och om avtal ska tecknas med olika verksamheter.

Förebyggande verksamhet:

- Utbildning riktad till socialförvaltningen (hemtjänst, äldreboenden, omsorg funktionsnedsättning mfl.) för att öka upptäckt och våga agera.
- Normkritiskt arbete i förskolan.
- Jämställdhetsarbete för att påverka attityder i skol- och fritidsverksamhet.
- Utdelning av broschyrer om våld i nära relationer och information om stöd och hjälp i SFI.
- Spridning av broschyr internt i kommunens verksamheter och externt för att öka kännedomen om stöd och hjälp.
- Anställd jämställdhetsstrateg 50 procent utifrån nationella jämställdhetsmål och CEMR-deklaration.

Katrineholm

Verksamhet för våldutsatta:

- Frida – stödjande samtal och hjälp med myndighetskontakter. Målgrupp alla män och kvinnor.

Verksamhet för barn:

- Familjeenheten har trappan-samtal och barngrupper för barn som bevittnat våld.

Verksamhet för våldsutövare:

- Våldsprojekt som ser över insatser för förövare.
- Mansmottagning finns men är för närvarande ej aktiv.

Förebyggande verksamhet:

- Jämställdhetsarbete riktat till alla medarbetare i kommunen.
- Ungdomsverksamheten – 2 personer har gått Ungdomsstyrelsens utbildning. Förebyggande arbete planeras i form av föreläsningar och information till skolan.
- Informationsspridning och utbildning.

Nyköping

Verksamhet för våldutsatta:

- Mejram – akut och långsiktigt stöd och råd. Målgrupp: alla kvinnor och män.

Verksamhet för barn:

- Cumulus – enskilda samtal och stödgrupper för barn med svårigheter i familjen t.ex. våld.
- Barnahus – barn utsatta för vålds- eller sexualbrott.

Verksamhet för våldsutövare:

- Fredman – stöd och råd till våldsutövare. Målgrupp: kvinnor och män.

Förebyggande verksamhet:

- Preventivt arbete inom Fredman och Mejram för att förebygga ytterligare kontakt med våld i nära relationer för våldsutsatta och våldsutövare.
- Informationsspridning och utbildning.

Strängnäs

Verksamhet för våldsutsatta:

- Råd och stödkontakt. Målgrupp: alla kvinnor och män.

Verksamhet för barn:

- Trappan-samtal.

Verksamhet för våldsutövare:

- Mansmottagningen i Eskilstuna – råd och stödkontakt. Samtal individuellt och i grupp.
- Familjerådgivningen – individuella samtal med rådgivare särskilt inriktad på våldsproblematik.

Förebyggande verksamhet:

- Anhörigcentrum informerar och utbildar personal inom vård och omsorg.
- Informationsspridning via broschyrer på allmänna platser.
- SFI – information.

Trosa

Verksamhet för våldsutsatta:

- Avtal med kvinnojour (utanför länet) för råd och stöd. Målgrupp: kvinnor och barn.

Verksamhet för barn:

- Trappan-samtal.

Verksamhet för våldsutövare:

- Fredman i Nyköping i mån av plats.

Förebyggande verksamhet:

- Förhoppningsvis tillsätts samordnare inom kort och förebyggande arbete kan startas.

Kvinnojouren Malva

Verksamhet för våldsutsatta:

- Samtal och stöd vid kontakter med myndigheter för kvinnor.
- Boende för kvinnor och barn.
- Har förekommit samtal med utsatta män som har vidarebefordrats till mansmottagning.

Verksamhet för barn:

- Trappan-samtal både via kommunen och egen personal.
- Sysselsättning för barn i boendet.

Förebyggande verksamhet:

- Genom att berätta om verksamheten samt informera om hur samhället ser ut för allmänhet och grupper.

Kvinnojouren Mira

Verksamhet för våldsutsatta:

- Stödsamtal och hjälp med myndighetskontakter. Målgrupp: kvinnor inklusive kvinnor med funktionsnedsättning.
- Skyddat boende. Målgrupp: kvinnor inklusive kvinnor med funktionsnedsättning.

Verksamhet för barn:

- Anställd barnansvarig.
- Barn över 3-4 år får introduktionssamtal samt trappan-samtal samt andra samtal och aktiviteter.

Förebyggande verksamhet:

- Information till föreningar, arbetsplatser, politiker och skolor.
- Ungdomsjour på gång. Förebyggande arbete på skolan viktigt område för denna.

Kvinnojouren Miranda

Verksamhet för våldsutsatta:

- Stödande samtal och hjälp med kontakt med myndigheter.
- Jourlägenhet för kvinnor samt deras barn. Målgrupp: kvinnor exklusive kvinnor med missbruk.

Verksamhet för barn:

- Hjälp och stöttning till kvinnorna med uppfostran och barns utveckling.
- Trappan-samtal.

Förebyggande verksamhet:

- Projekt
- Föreläsning/information till andra verksamheter/skolor kring våld, normer, andra kulturer och heder. Syfte att uppmärksamma att det finns och hur det påverkar de utsatta och deras barn.

Kvinnojouren Moa

Verksamhet för våldsutsatta:

- Stödsamtal. Målgrupp: alla kvinnor.
- Skyddat boende. Målgrupp: kvinnor exklusive drogberoende och/eller kvinnor med psykisk diagnos.

Verksamhet för barn:

- Anställd barnansvarig samt volontärer med barnfokus.

Förebyggande verksamhet:

- Information och utbildning till allmänhet, skolor, arbetsplatser och sjukvården.

Dokumentanalys

Elva av fjorton aktörer har skickat in minst ett styrdokument (nio kommuner/landsting samt två myndigheter). Totalt har aktörerna skickat in 42 dokument varav 41 har bedömts vara relevanta för kartläggningen.¹² En del av dokumenten är av mer övergripande karaktär där mäns våld mot kvinnor och/eller våld i nära relationer är ett av flera berörda ämnen medan andra dokument är av betydligt mer praktisk karaktär som inte går in på övergripande mål mm. Det har även lämnats in dokument som är rapporter snarare än handlingsplaner, rutiner eller styrdokument men som visar att aktören uppfyller delar av det som rekommenderas av Socialstyrelsen, t.ex. kartläggningar av våldet i kommunerna.

Kommuner

Åtta kommuner har skickat in styrdokument (28 stycken varav ett bedömts inte vara relevant). Av dessa dokument är fyra av en mer övergripande karaktär, det vill säga det är inte mäns våld mot kvinnor och/eller våld i nära relationer som är det huvudsakliga ämnet varför de inte går in på några detaljer i arbetet med frågan. Det finns även tre dokument som behandlar specifik samverkan med andra aktörer på detaljerad nivå som inte behandlar flera av punkterna i Socialstyrelsens riktlinjer, troligen för att detta är ett komplement till andra handlingsplaner. Två av dokumenten är rapporter som visar att och hur kommunen genomfört kartläggningar av läget i kommunen. Kvar är 18 dokument som bedöms utifrån det angivna analys-schemat. Majoriteten av dokumenten är beslutade av och berör nämnd eller förvaltning som ansvarar för socialtjänst. Övriga dokument är framför allt beslutade på central nivå och berör hela kommunens arbete med frågan även om det mer konkret oftast berör uppgifter kopplade till socialtjänst. Exempel på andra verksamheter som nämns är vård- och omsorg samt skolverksamhet.

Det finns stora skillnader vad gäller dokumentens karaktär. En del dokument är av mer strategisk och långsiktig karaktär och innehåller t.ex. vision, målsättning, uppföljning och kartläggning. Betydligt fler dokument behandlar mycket specifika verksamheter eller delar av verksamheter och är utformade mer som checklistor. Dessa behandlar sällan uppföljning, kartläggning och mer långsiktiga frågor som t.ex. primärprevention. Mottagaren av dessa dokument kan antas vara enskilda handläggare.

Samtliga kommuner som har skickat in styrdokument har minst ett dokument med tydliga och uppföljningsbara mål, 14 av de totalt 18 dokumenten innehåller sådana mål. I några dokument saknas mål helt eller så är de inte tydligt uttryckta som mål. Målen handlar huvudsakligen om tre saker; att våldsutsatta ska få det hjälp och stöd de behöver, att barn som upplever våld ska få det stöd och hjälp de behöver samt att kommunens personal ska ha rätt

Vanliga mål i kommunernas styrdokument:

- Våldsutsatta ska få det stöd och hjälp de behöver
- Barn som upplever våld ska få det stöd och hjälp de behöver
- Kommunens personal ska ha rätt kunskap och kompetens

¹² För förteckning över inskickade dokument se Bilaga 1.

kunskap och kompetens för att arbeta med frågan. Andra mål innefattar att fler ska anmäla våld de utsätts för, att kommunens invånare ska få ökad kunskap, att information om kommunens arbete ska spridas, att våldsutövare ska få hjälp och stöd och i ett fåtal fall att våld ska förebyggas genom attitydpåverkan.

Sju av åtta kommuner har minst ett styrdokument som beskriver hur grupper och enskilda ska informeras om verksamheten på området, totalt behandlas det i tio av arton dokument. De flesta dokument som tar upp frågan beskriver relativt ingående hur och i vilka forum som informationen ska vara tillgänglig. Framför allt uppges att information ska spridas genom kommunernas hemsidor samt genom information på utvalda verksamheter och platser inom kommunen. Inget av dokumenten som specifikt rör hedersrelaterat våld beskriver tydligt hur grupper och enskilda generellt ska informeras om kommunens arbete utan nämner bara de specifika fall där kommunen vet att hedersrelaterat våld förekommer.

Sju kommuner nämner i dokument att omfattningen av våld i kommunen regelbundet ska kartläggas, åtta av dokumenten tar upp detta. I dokument från sex kommuner framkommer en analys av hur de sociala tjänsterna svarar mot grupper och enskildas behov.

Alla kommuner berör i sina dokument vilka områden som har behov av samverkan i olika utsträckning. En del dokument nämner utförligt vilka samverkansaktörerna är, vad de har för olika roller samt mer konkret hur samverkan sker medan andra dokument behandlar ämnet ytligt. I första hand behandlar dokumenten intern samverkan, framför allt inom olika delar av socialtjänsten. Vanliga externa samverkansaktörer som nämns är kvinnojourer och polisen.

Alla kommuner nämner hur uppföljning och utvärdering av verksamhet bör göras. Två punkter som tas upp i Socialstyrelsens allmänna råd saknas i många kommuners dokument. Den första är en redogörelse av hur socialnämnden ska fullgöra sitt ansvar för kontroll och uppföljning av verksamhet som utför insatser enligt socialtjänstlagen på deras uppdrag, enbart två kommuner nämner detta överhuvudtaget. Den andra punkten är att beskriva hur skyddade personuppgifter ska hanteras vilket enbart nämns av fyra kommuner och överlag är det mycket kortfattat, ett undantag finns dock där två bilagor på totalt 25 sidor ingående behandlar hur frågan om skyddade personuppgifter ska hanteras.

Enbart fyra kommuner tar upp, nämner eller kopplar sitt arbete till den nationella jämställdhetspolitiken. Det fjärde nationella jämställdhetsmålet handlar just om mäns våld mot kvinnor och att det ska upphöra. Länsstyrelsen har i strategin för jämställdhetsintegrering pekat ut detta mål som det vägledande för arbetet med mäns våld mot kvinnor/våld i nära relationer i länet.

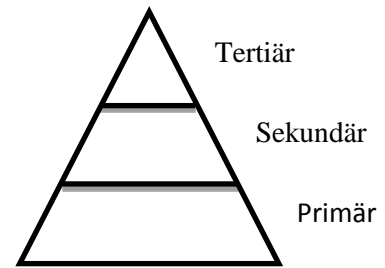
Enligt den analys som gjordes inför strategin har Länsstyrelsen gjort tolkningen att det förebyggande arbetet är mycket viktigt för att uppnå målet, framför allt primärprevention. Primärprevention är generella insatser riktade mot allmänheten för att förebygga att problem uppstår i framtiden, exempel på sådana insatser på detta område är normkritiskt arbete i skolan. Primärpreventiva åtgärder nämns enbart av fyra kommuner i totalt sju dokument. Insatser som nämns är upplysning och attitydpåverkan riktad till allmänhet, ungdomar och vuxna, normkritik, opinionsarbete, ett aktivt jämställdhetsarbete i skolan och kommunen i stort samt information och diskussioner genom SFI. Tertiärprevention, insatser riktade mot individer som redan är utsatta för att minska risken för nya brott eller utsatthet, är betydligt vanligare och nämns av sju kommuner i tretton dokument. Det som avses är främst socialtjänstens insatser riktade till våldsutsatta, barn och våldsutövare för att minska risken att de hamnar i liknande situationer. De tertiärpreventiva insatserna kan enbart hindra våldsutövare och våldsutsatta från att hamna i en våldsam relation igen men påverkar inte våldets ursprungliga uppkomst.

Kommunerna använder oftast begreppet våld i nära relationer när de benämner frågan i sina dokument. Samma kommun kan dock använda både begreppet våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor i olika dokument. Alla kommuner använder i något dokument termen våld i nära relationer, fem av kommunerna påpekar dock att mäns våld mot kvinnor är det vanligaste våldet vad gäller våld i nära relationer. Två kommuner har dokument som enbart avser eller fokuserar på mäns våld mot kvinnor.

Hedersrelaterat våld nämns särskilt i sex kommuners dokument, totalt tretton dokument. Fyra kommuner har skickat in separata handlingsplaner eller rutiner som berör hedersrelaterat våld. De särskilda dokument som rör hedersrelaterat våld tenderar att vara ingående och detaljerade angående exakt hur socialtjänstens och/eller skolans personal ska gå till väga för att upptäcka hedersrelaterat våld samt hur fallen ska behandlas. Flera dokument inkluderar specifika frågor och metoder som ska användas samt inkluderar ingående instruktioner angående kontakten med den utsattes familj. Däremot saknar dokumenten i större utsträckning än andra dokument många av de övriga punkter som tas upp i Socialstyrelsens riktlinjer.

Landstinget

Landstingets vårdprogram innehåller tydliga mål samt redogör tydligt för områden med behov av samverkan. Främst används begreppet våld i nära relationer men det påpekas särskilt att mäns våld mot kvinnor står för merparten av problematiken. Det finns inga tydliga hänvisningar till de nationella jämställdhetspolitiska målen men det hänvisas till regeringens handlingsplan. Vad gäller förebyggande arbete är det främst tertiärprevention som



Olika nivåer av prevention. Förklaring i faktarutan nedan.

Prevention

Prevention innebär att förebygga, i detta fall våld.

Primärprevention

Generella insatser riktade mot allmänheten för att förebygga att våld uppstår i framtiden.

Sekundärprevention

Insatser riktade mot riskgrupper för att förebygga att våld uppstår i framtiden.

Tertiärprevention

Insatser riktade mot individer som redan är utsatta eller utsätter andra för våld för att förebygga återfall.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Typiskt för hedersrelaterat våld och förtryck:

- Kan vara en kollektiv handlings och ett kollektiv kan vara förövare
- Kollektivet går före individen
- Kollektivets heder är främst kopplat till kvinnans/flickans sexualitet
- Förekommer i grupper/samhällen med starkt patriarkala system
- Förövare och utsatta kan vara både flickor/kvinnor och pojkar/män
- Homosexuella, bisexuella och transpersoner kan vara särskilt utsatta

behandlas, i form av upptäckt samt behandling av våldsutsatta. Hedersvåld nämns och problematiseras särskilt.

Nationella myndigheter

Enbart två av fyra nationella myndigheter har skickat in dokument; Polismyndigheten i Södermanlands län och Kriminalvården. Kriminalvården har enbart skickat in dokument som berör arbetet med våld i nära relation på nationell nivå. Framför allt behandlas arbetet med så kallade brottsofferslussar som ska förhindra att intagna våldsutövare fortsätter att utsätta sitt offer under anstaltsvistelsen. I dessa betonas att brottsoffer måste ges kontakt med andra aktörer vad gäller det arbete som faller utanför Kriminalvårdens uppdrag. Polismyndigheten har skickat in dokument både på nationell och på regional nivå. Flera av dokumenten är av praktisk karaktär. Länsstyrelsen gör den övergripande bedömningen att Polismyndigheten och Kriminalvården uppmärksammar och aktivt arbetar med våld i nära relationer inom respektive verksamheter utifrån sina uppdrag.

Enkätundersökning

Totalt har 43 av 101 tillfrågade respondenter besvarat undersökningen vilket ger en svarsfrekvens på cirka 43 procent. Minst en person från samtliga kommuner, Landstinget och myndigheter har besvarat enkäten, Vad gäller de ideella organisationerna går det inte att avgöra eftersom de inte har uppgett vilken organisation de tillhör.

Kommuner

Från länets kommuner har 25 av 76 tillfrågade respondenter (33 procent) besvarat enkäten. Minst en individ från varje kommun har svarat. Svarsfrekvensen varierar stort mellan kommunerna (12,5 – 50 procent). Respondenterna arbetar inom olika delar av kommunernas verksamhet. Majoriteten arbetar i en socialförvaltning (10 respondenter) medan andra arbetar inom kultur och fritid (3), vård och omsorg (1) och barn och utbildning (1). 10 respondenter har inte uppgett inom vilket verksamhetsområde de är aktiva.

Skyddat boende

Åtta av nio kommuner uppger att de har skyddat boende (samtliga respondenter har svarat ja eller vet ej) medan en kommun uppger att de inte har skyddat boende för våldsutsatta. Av 25 respondenter är det sju (28 procent) som svarat ”vet ej” på frågan om det finns skyddat boende. Eftersom en kommun uppgett att det inte finns något skyddat boende har enbart respondenter från åtta kommuner besvarat övriga frågor om skyddat boende.

Respondenter från fem kommuner uppger att deras kommun har ett avtal med en ideell förening angående skyddat boende, respondenter från fyra kommuner uppger att de har samarbete med en ideell förening utan avtal och respondenter från två kommuner uppger att de har skyddat boende i kommunal regi. I två av kommunerna har mer än en form av skyddat boende uppgivits. Nästa fråga är för vilka målgrupper som skyddat boende finns med svarsalternativen: kvinnor som grupp, kvinnor med missbruk, kvinnor med funktionsnedsättning, äldre kvinnor, kvinnor utsatta för hedersrelaterat våld, män som grupp, män med missbruk, män med funktionsnedsättning, äldre män, män utsatta för hedersrelaterat våld, barn (flickor) till våldsutsatta och barn (pojkar) till våldsutsatta.

Tabell 1 visar antalet kommuner där minst en person uppgivit att de tillhandahåller boende för respektive målgrupp samt det totala antalet respondenter som uppgivit att deras kommun tillhandahåller skyddat boende för respektive målgrupp.

Respondenter för samtliga kommuner uppger att det finns skyddat boende för kvinnor. Samtliga kommuner tillhandahåller även skyddat boende för barn (flickor) till våldsutsatta medan enbart respondenter från sju kommuner uppger att det finns för barn (pojkar) till våldsutsatta. Det är även värt att notera att enbart sex kommuner uppgett att det finns skyddat boende för kvinnor utsatta för hedersrelaterat våld och att enbart respondenter från en kommun (samma kommun i samtliga fall) uppgett att det finns skyddat boende för någon av de manliga målgrupperna.¹³

Tabell 1. Skyddat boende för respektive målgrupp, antal kommuner samt antal respondenter.

Målgrupp	Kommuner som tillhandahåller skyddat boende	Antal respondenter
Kvinnor	8	17
Kvinnor med missbruk	4	7
Kvinnor med funktionsnedsättning	4	7
Äldre kvinnor	4	6
Kvinnor utsatta för hedersrelaterat våld	6	11
Män	1	2
Män med missbruk	1	2
Män med funktionsnedsättning	1	2
Äldre män	1	2
Män utsatta för hedersrelaterat våld	1	2
Barn till våldsutsatta (flickor)	8	12
Barn till våldsutsatta (pojkar)	7	11

¹³ Enkätundersökningen genomfördes innan upphandlingen genom Vårdförbundet var färdig.

Särskilt utsatta grupper

Regeringen anser att vissa grupper av kvinnor är särskilt utsatta och sårbara för våld av närstående, dessa är:

- Äldre kvinnor
- Kvinnor med utländsk bakgrund
- Kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld
- Kvinnor med funktionsnedsättning
- Kvinnor med missbruks- eller beroendeproblem

Särskild sårbarhet innebär en högre risk att utsättas för våld, att våldet får särskilt allvarliga konsekvenser eller att det finns särskilda svårigheter för den enskilde att få det stöd som hon behöver.

Bedömningsinstrument

På frågan om något bedömningsinstrument används inom verksamheten är det vanligaste svaret ”vet ej”, vilket 10 av 25 respondenter (40 procent) svarat. Kunskapen om bedömningsinstrument verkar överlag vara låg i kommunerna. Tre kommuner svarar ja medan två kommuner svarar nej. I en kommun svarar samtliga respondenter vet ej och i tre kommuner ger respondenterna motstridiga svar, detta kan bero på att bedömningsinstrument enbart används i delar av verksamheten och respondenterna svarar utifrån sitt eget arbete.

De som svarat att deras verksamhet använder bedömningsinstrument fick följdfrågan vilka bedömningsinstrument som används. Svarsalternativen var FREDA, SARA, PATRIARK och Annat (det är möjligt att ange fler alternativ). I nedanstående tabell anges att kommunen använder ett bedömningsinstrument om minst en respondent uppgett detta. Sex kommuner uppger att de använder något bedömningsinstrument.

Tabell 2. Användning av bedömningsinstrument uppdelat på kommuner.

Kommun	FREDA	SARA	PATRIARK	Annat
Eskilstuna	-	-	-	-
Flen	X	-	-	-
Gnesta	-	-	-	-
Katrineholm	X	X	-	-
Nyköping	X	X	X	X
Oxelösund	-	X	X	-
Strängnäs	X	-	-	-
Trosa	X	X	X	-
Vingåker	-	-	-	-

Tabell 2 visar att det vanligaste bedömningsinstrumentet är FREDA som används i fem kommuner följt av SARA (fyra kommuner), PATRIARK (tre kommuner) och alternativet annat (som ej uppgetts vilket) (en kommun).

Förebyggande arbete

På frågan ”Finns det inom din verksamhet någon/några våldsförebyggande insatser vad gäller våld i nära relationer?” har fyra kommuner svarat ja medan två kommuner svarat nej. I tre kommuner gav respondenterna motstridiga svar. Det kan bero på att enbart delar av kommunen arbetar med förebyggande insatser. Åtta av 25 respondenter (32 procent) har svarat vet ej på frågan.

Bedömningsinstrument

FREDA

Bedömningsmetoder avsedda att användas inom socialtjänstens och andra verksamheters arbete med personer som utsatts för våld i nära relationer. Utvecklat av Socialstyrelsen på uppdrag från regeringen.

SARA

Klinisk checklista över riskfaktorer för partnervåld. Avser personer som offret haft en sexuell relation med. Användarmanualen rör andra användare än socialtjänsten. Ej utvärderat för socialtjänsten (Socialstyrelsen 2014).

PATRIARK

Checklista för bedömning av risk för hedersrelaterat våld. Framarbetad för användning inom bland annat socialtjänst.

Respondenterna har även fått uppge hur det förebyggande arbetet bedrivs. I många fall framgår det inte av svaren vilken form av prevention som avses. I tre kommuner har respondenter tydligt angett att man bedriver tertiärprevention (förebygga återfall) och i två kommuner har respondenter tydligt angett man bedriver primärprevention (framför allt attitydförändring). En stor andel respondenter verkar tolka termen förebyggande insatser som tertiärpreventivt arbete med våldsutsatta och våldsutövare. Det kan bero på att en stor andel av respondenterna arbetar inom socialtjänst medan andra former av förebyggande arbete mer har uppmärksammat inom utbildnings- och fritidsverksamheten.

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer som en jämställdhetsfråga?

På frågan ”Anser du att ert arbete med våld i nära relationer är kopplat till det nationella jämställdhetspolitiska målet ’Mäns våld mot kvinnor ska upphöra?’” svarar majoriteten (60 procent) av respondenterna ja. En stor andel (36 procent) svarar dock vet ej på frågan. Enbart en respondent svarar nej på frågan. Åtta av nio kommuner svarar ja medan en kommun gett motstridiga svar. Målet är formulerat på sådant sätt att Länsstyrelsen har gjort tolkningen att det uppnås främst genom primärprevention, alltså arbete som ser till att våldet inte uppstår från första början snarare än tertiärprevention som sätts in först efter att en våldshändelse skett. När respondenterna ska motivera varför de anser att deras arbete är kopplat till målet framkommer dock att de ofta menar att det tertiärpreventiva arbetet är kopplat till målet. En del respondenter påpekar särskilt att de inte arbetar enbart med mäns våld mot kvinnor utan våld oberoende av kön eller genus.

Samverkan

På frågan ”Ingår din myndighet/organisation i någon form av samverkan vad gäller arbetet med våld i nära relationer?” svarar 20 procent av respondenterna vet ej. Fem kommuner uppger att de deltar i samverkan medan en kommun uppger att de inte deltar i samverkan. Tre kommuner ger motstridiga svar.

Åtta av nio kommuner har uppgett vilka de samverkar med. Av dessa har alla kommuner specificerat att de har intern samverkan inom kommunen och samverkan med externa aktörer. Den vanligaste samverkansparten är kommunala verksamheter, bland dessa nämns socialtjänst (5 kommuner) och skola/förskola (6 kommuner) oftast. Enbart tre kommuner anger Länsstyrelsen som samverkanspartner trots att samtliga kommuner ingår i Länsstyrelsens våld i nära relationer där Länsstyrelsen är sammankallande.

Tabell 3. Befintliga samverkansaktörer

Samverkansaktör	Antal kommuner
Kommunala verksamheter	8
Andra kommuner	7
Landsting (centralt eller verksamhet kopplad till Landstinget)	7
Kriminalvården	6
Kvinnojour(er)	6
Polismyndigheten	6
Åklagarmyndigheten	5
Länsstyrelsen	3
Samverkan södra länsdelen	2

På frågan om det är några aktörer som saknas har respondenter från fem kommuner svarat. Innebörden av deras svar är att de antingen helt saknar eller önskar att utveckla samverkan med aktörerna i tabellen.

Tabell 4. Samverkansaktörer som respondenterna saknar

Samverkansaktör	Antal kommuner
Skola	4
Landstinget (särskilt sjukvård och psykiatri)	3
Polis (gärna lokalt)	2
Omsorgsverksamhet (särskilt för äldre och funktionsnedsatta)	2
Hysesvärdar	1
Socialförvaltning	1
Ungdomsmottagning	1

På frågan hur respondenterna anser att samverkan fungerar är majoriteten nöjda. Utöver omdöme har en del respondenter påpekat att samverkan kräver att samtliga aktörer har intresse och kunskap i ämnet samt att samverkan kan vara känsligt för personalförändringar.

På frågan om det finns något som man vill förändra med samverkan har enbart nio respondenter från sex kommuner svarat. I tabellen presenteras deras synpunkter.

Tabell 5. Synpunkter angående förändringar av samverkan

Synpunkt	Antal respondenter
Ökat fokus på äldre och funktionsnedsatta	2
Helhetsgrepp för både män och kvinnor	1
Kommunövergripande samordnare	1
Stabilitet och kontinuitet i samverkan	1
Tydligare mål och syfte för samverkan. Hur sker samverkan konkret.	1
Utveckla arbetet	1
Ökad kunskap och engagemang från aktörerna	1

Framgångar inom arbetet med våld i nära relationer

Respondenterna har svarat på den öppna frågan ”Vilken anser du vara den största framgången i arbetet med våld i nära relationer?” Svaren har kategoriserats och anges i tabell 6. 19 respondenter har besvarat frågan. En respondent kan ha angett flera alternativ. De två vanligaste svaren är utbildning/information/kunskap och samverkan. En respondent uppger att det inte varit några framgångar.

Tabell 6. Framgångsfaktorer

Framgångsfaktor	Antal respondenter
Utbildning/information/kunskap	9
Samverkan (internt och externt)	6
Effektiv och utvecklad verksamhet	5
Handlingsplaner och rutiner	4
Att det finns en samordnare	4
Resurser	2
Engagerade politiker	1
Inga framgångar	1

Utmaningar för arbetet med våld i nära relationer

Respondenterna har svarat på den öppna frågan ”Vilken anser du vara den största utmaningen i arbetet med våld i nära relationer?”. 20 respondenter har besvarat frågan. Det vanligaste svaret var att upptäcka/få reda på våldsutsatta.

Tabell 7. Utmaningar

Utmaningar	Antal respondenter
Upptäcka/få reda på våldsutsatta	6
Förändra attityder/medvetandegöra	3
Samverkan	3
Öka kunskap/kompetens	3
Involvera chefer och alla verksamheter	2
Sprida information om tillgänglig hjälp till medborgarna	2
Förtroende från våldsutsatta	1
Långsiktigt stöd	1
Resurser	1
Rätt stöd till utsatta för hedersbrott	1
Rättssäkerhet	1
Stöd till våldsutövare	1
Svårt att följa vissa direktiv och riktlinjer	1
Skapa handlingsplaner och rutiner	1
Tid	1
Tillgodose barnens behov	1

Länsstyrelsen och andra aktörer

Respondenterna har besvarat den öppna frågan ”Vad skulle Länsstyrelsen kunna göra för att underlätta arbetet med våld i nära relationer?”. 21 respondenter har besvarat frågan. De vanligaste svaren är kunskap/utbildning (67 procent), samordning/nätverk/länsövergripande lösningar (38 procent) samt uppmana till handlingsplaner, projekt mm. (29 procent).

Tabell 8. Önskade aktiviteter från Länsstyrelsen

Aktivitet	Antal respondenter
Kunskap/utbildning	14
Samordning /nätverk/länsövergripande lösningar	8
Uppmana till handlingsplaner, projekt, följa direktiv samt ökad aktivitet på området	6
Vet ej	5
Resurser	4
Rådgivning/stöd	4
Skapa debatt / lyfta frågan	4
Uppgifter utanför länsstyrelsens uppdrag	4
Kartlägga och inventera läget i länet	2
Vet ej	2

Respondenterna har besvarat den öppna frågan ”Vad skulle andra aktörer kunna göra för att underlätta arbetet med våld i nära relationer?”. 13 respondenter har besvarat frågan. De vanligaste svaren är informera/sprida kunskap och samverka.

Tabell 9. Önskade aktiviteter från andra aktörer

Aktivitet	Antal respondenter
Informera/sprida kunskap	4
Samverka	4
Debattera/hålla frågan aktuell	2
Prioritera samverkan	1
Avlasta kvinnojourer genom att erbjuda individuellt stöd	1
Kunskaps- och forskningsstöd från t.ex. FoU och högskolor	1
Föra statistik för att underlätta kartläggningar av läget i länet	1
Personal med särskilt kompetens inom VINR	1

Kvinno- och tjejjourer

Från länets kvinno- och tjejjourer har 5 respondenter svarat på enkäten. Dessa är anställda på en kvinno- eller tjejjour. Samtliga organisationer har anställd personal på mellan 0,25 och 2 heltidstjänster. De fyra kvinnojourerna har mellan 1 och 2 heltidstjänster. Enbart en respondent uppger att dennes organisation har avtal med en kommun medan övriga (80 procent) svarar nej.

Skyddat boende

Fyra av fem respondenter (alla utom en respondent från en tjejjour) har skyddat boende. De målgrupper som tas emot på alla de skyddade boendena är kvinnor som grupp, äldre kvinnor, kvinnor utsatta för hedersrelaterat våld samt barn, av båda könen, till våldsutsatta. Inga vuxna män tas emot på de skyddade boendena.

Tabell 10. Skyddat boende för respektive målgrupp, antal respondenter.

Målgrupp	Antal respondenter
Kvinnor	4
Kvinnor med missbruk	0
Kvinnor med funktionsnedsättning	0
Äldre kvinnor	4
Kvinnor utsatta för hedersrelaterat våld	4
Män	0
Män med missbruk	0
Män med funktionsnedsättning	0
Äldre män	0
Män utsatta för hedersrelaterat våld	0
Barn till våldsutsatta (flickor)	4
Barn till våldsutsatta (pojkar)	4

Bedömningsinstrument

På frågan om bedömningsinstrument används i verksamheten svarar enbart en respondent ja. Denna uppger att FREDA, SARA och PATRIARK används i organisationen.

Förebyggande arbete

På frågan ”Finns det inom din verksamhet någon/några våldsförebyggande insatser vad gäller våld i nära relationer?” svarar fyra respondenter (80 procent) ja. Respondenterna har även fått uppge hur det förebyggande arbetet bedrivs. Det framkommer tydligt att respondenterna från de ideella organisationerna i första hand tänker på primärpreventiva insatser som t.ex. attitydförändrande arbete hos ungdomar. Men flera uppger även arbetet med kvinnor som redan utsatts för våld.

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer som en jämställdhetsfråga?

På frågan ”Anser du att ert arbete med våld i nära relationer är kopplat till det nationella jämställdhetspolitiska målet ’Mäns våld mot kvinnor ska upphöra?’” svarar majoriteten (60 procent) av respondenterna ja medan två svarar vet ej.

Samverkan

På frågan ”Ingår din myndighet/organisation i någon form av samverkan vad gäller arbetet med våld i nära relationer?” svarar alla respondenter ja. Den vanligaste samverkansaktören är olika kommunala verksamheter, där nämns särskilt socialtjänst (4 respondenter) och skola (1 respondent). Ingen organisation uppger Länsstyrelsen som samverkansaktör trots att samtliga kvinnojourer i länet ingår i Länssamverkan mot våld i nära relationer.

Tabell 11. Befintliga samverkansaktörer

Samverkansaktör	Antal respondenter
Kommunala verksamheter	4
Polis	3
Landsting (centralt eller verksamhet kopplad till Landstinget)	3
Andra föreningar	2

På frågan om det är några aktörer som saknas anges nedanstående aktörer.

Tabell 12. Samverkansaktörer som respondenter saknar

Samverkansaktör	Antal respondenter
Ingen	2
Migrationsverket	1
Polis	1
Politiker	1

På frågan om hur respondenterna anser att samverkan fungerar är majoriteten nöjda (3 respondenter uppger svaret bra eller väldigt bra). En respondent svarar att det beror på syftet med samverkan. Denne menar att samverkan ger dem ansikten på folk och uppdatering om andra verksamheter men saknar ärendesamverkan i konkreta ärenden.

På frågan om det finns något med samverkan som man vill förändra svarar tre av fyra respondenter nej eller vet ej. En respondent önskar att det fanns samordnande ärendesamverkan som sammankallar de som berörs i ett ärende gällande en enskild individ.

Framgångar inom arbetet med våld i nära relationer

Respondenterna har svarat på den öppna frågan ”Vilken anser du vara den största framgången i arbetet med våld i nära relationer?” Svaren har kategoriserats och anges i tabell 13. En respondent kan ha angett flera alternativ. De vanligaste svaren är effektiv och utvecklad verksamhet och sprida information.

Tabell 13. Framgångsfaktorer

Framgångsfaktor	Antal respondenter
Effektiv och utvecklad verksamhet	3
Sprida information	2
Samverkan med socialtjänsten	1

Utmaningar för arbetet med våld i nära relationer

Respondenterna har svarat på den öppna frågan ”Vilken anser du vara den största utmaningen i arbetet med våld i nära relationer?”. Det vanligaste svaret är att ordna bostäder till våldsutsatta kvinnor.

Tabell 14. Utmaningar

Utmaningar	Antal respondenter
Ordna bostäder till våldsutsatta kvinnor och barn	3
Avsaknad av långsiktig planering av socialtjänsten	1
Att lagen följs. Ökad utbildning till politiker, domare och nämndemän	1
Få slut på våldet	1
Föreningens ekonomi	1
Långa vistelsetider leder till att andra nekas plats	1
Nå ut till våldsutövare	1

Länsstyrelsen och andra aktörer

Respondenterna har besvarat den öppna frågan ”Vad skulle Länsstyrelsen kunna göra för att underlätta arbetet med våld i nära relationer?”. Respondenterna har svarat påverkan på kommuner och myndigheter samt utbildning/kunskap.

Tabell 15. Aktiviteter önskade från Länsstyrelsen

Aktivitet	Antal respondenter
Påverka kommuner och myndigheter att följa Socialstyrelsens råd, att lagar följs och att avtal sluts med kvinnojourer	3
Utbildning/kunskap	2

Respondenterna har besvarat den öppna frågan ”Vad skulle andra aktörer kunna göra för att underlätta arbetet med våld i nära relationer?”. De vanligaste svaren är utbildning och samverkan.

Tabell 16. Aktiviteter önskade från andra aktörer

Aktivitet	Antal respondenter
Utbildning	3
Samverka	2
Statliga bidrag så att jourerna slipper leva på föreningsbidrag och vara bundna till en kommun	1

Landstinget

Från Landstinget Sörmland har 4 av 9 tillfrågade respondenter (44 procent) besvarat enkäten.

Bedömningsinstrument

På frågan om bedömningsinstrument används i verksamheten svarar samtliga respondenter nej eller vet ej.

Förebyggande arbete

På frågan ”Finns det inom din verksamhet någon/några våldsförebyggande insatser vad gäller våld i nära relationer?” ger respondenterna motstridiga svar, majoriteten svarar ja på frågan. En respondent har angett att en våldsförebyggande insats är reflekterande samtal med terapiutbildad personal samt missbruksbehandling. Det är oklart vilken slags insatser övriga respondenter avser.

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer som en jämställdhetsfråga?

På frågan ”Anser du att ert arbete med våld i nära relationer är kopplat till det nationella jämställdhetspolitiska målet ’Mäns våld mot kvinnor ska upphöra’?” svarar hälften av respondenterna ja och hälften nej.

Samverkan

Tre av fyra respondenter uppger att deras verksamhet deltar i samverkan. Ingen av respondenterna har uppgett vilka aktörer som ingår. En respondent har angett att form, innehåll och målgrupp för samverkan behöver tydliggöras.

Framgångar och utmaningar inom arbetet med våld i nära relationer

Respondenterna har svarat på den öppna frågan ”Vilken anser du vara den största framgången i arbetet med våld i nära relationer?” Enbart en respondent har besvarat frågan. Denne menar att det är viktigt att alltid ha frågan aktuell utan krav på meningslös dokumentation.

Respondenterna har svarat på den öppna frågan ”Vilken anser du vara den största utmaningen i arbetet med våld i nära relationer?”. Två respondenter har besvarat frågan. En menar att en utmaning är att väcka förståelse för att män kan vara utsatta för våld i nära relationer och den andra menar att det är en utmaning att hitta samverkansformer för arbetet mellan kommunerna och Landstinget.

Andra aktörer

Respondenterna har besvarat den öppna frågan ”Vad skulle andra aktörer kunna göra för att underlätta arbetet med våld i nära relationer?” svarar en respondent att socialtjänsten kan vara öppnare i kontakten med sjukvården. En annan respondent svarar att andra aktörer kan samverka, ta fram metoder, målformulera och följa upp resultat.

Nationella myndigheter

Från nationella myndigheter har 8 av 16 tillfrågade respondenter (50 procent) besvarat enkäten. Minst en individ från varje myndighet har svarat.

Bedömningsinstrument

På frågan om bedömningsinstrument används i verksamheten svarar två myndigheter (Polismyndigheten och Kriminalvården) ja medan två myndigheter svarar nej.

Förebyggande arbete

På frågan ”Finns det inom din verksamhet någon/några våldsförebyggande insatser vad gäller våld i nära relationer?” svarar två myndigheter ja, en nej och en vet ej. Framför allt bedriver myndigheterna tertiärprevention eftersom flera av dem har som huvuduppgift att lagföra och behandla gärningspersoner. Polismyndigheten och Kriminalvården har dock även viss verksamhet och samverkar med andra aktörer för brottsoffren. Genom samverkan kan även myndigheterna ha primärpreventiva insatser till exempel genom attitydpåverkan och information.

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer som en jämställdhetsfråga?

På frågan ”Anser du att ert arbete med våld i nära relationer är kopplat till det nationella jämställdhetspolitiska målet ’Mäns våld mot kvinnor ska upphöra’?” svarar majoriteten (62,5 procent) av respondenterna ja. 25 procent av respondenterna svarar dock vet ej på frågan. En myndighet svarar ja, en ger motstridiga svar och två myndigheter har svarat vet ej.

Samverkan

Tre myndigheter uppger att de deltar i samverkan medan en myndighet svarat vet ej. Tre myndigheter har specificerat att de har samverkan med externa aktörer. De samverkansaktörer som nämns redogörs för nedan.

Tabell 17. Befintliga samverkansaktörer

Samverkansaktör	Antal myndigheter
Kommuner	2
Landstinget	2
Polismyndigheten	2
Barnahus	1
Åklagarmyndigheten	1

På frågan om hur respondenterna anser att samverkan fungerar har två av fyra svarande respondenter ingen uppfattning. En respondent menar att samverkan försvåras av att aktörerna har så olika uppgifter att de inte alltid förstår varandras prioriteringar och värderingar. En annan påpekar att det är viktigt att man genom samverkan kan dela erfarenheter utifrån olika synvinklar. I tabell 18 presenteras respondenternas synpunkter på vad de skulle vilja förändra i samverkan.

Tabell 18. Synpunkter på förändringar av samverkan

Synpunkt	Antal respondenter
Vet ej	2
Länsstyrelsens initiativ och medverkan vore naturlig och betydelsefull	1
Metoder för samarbete kring barnärenden kan överföras till andra brottstyper	1

Framgångar inom arbetet med våld i nära relationer

Respondenterna har svarat på den öppna frågan ”Vilken anser du vara den största framgången i arbetet med våld i nära relationer? Svaren har kategoriserats och anges i tabell 19. En respondent kan ha angett flera alternativ.

Tabell 19. Framgångsfaktorer

Framgångsfaktor	Antal respondenter
Behandlingsprogram används	2
Duktig personal	2
Särskilda projekt om frågan	1
Uppdrag ”uppifrån”	1
Utvecklat riktlinjer	1

Utmaningar för arbetet med våld i nära relationer

Respondenterna har svarat på den öppna frågan ”Vilken anser du vara den största utmaningen i arbetet med våld i nära relationer?”. Svaren har kategoriserats och anges i tabell 20. En respondent kan ha angett flera alternativ.

Tabell 20. Utmaningar

Utmaningar	Antal respondenter
Motivera klienter att delta i behandling	2
Samverkan	1
Långsiktigt arbete	1

Länsstyrelsen och andra aktörer

Respondenterna har besvarat den öppna frågan ”Vad skulle Länsstyrelsen kunna göra för att underlätta arbetet med våld i nära relationer?”. Svaren har kategoriserats och anges i tabell 21. En respondent kan ha angett flera alternativ.

Tabell 21. Aktiviteter önskade från Länsstyrelsen

Aktivitet	Antal respondenter
Vet ej	2
Samordna myndigheter	2
Bistå i strategiarbetet	1
Hålla frågan aktuell	1
Informera om forskningsläget	1

Respondenterna har besvarat den öppna frågan ”Vad skulle andra aktörer kunna göra för att underlätta arbetet med våld i nära relationer?”.

Tabell 22. Aktiviteter önskade från andra aktörer

Aktivitet	Antal respondenter
Ta fram metoder	2
Vet ej	2
Aktualisera frågan	1
Informationsutbyte	1
Ökad kunskap inom VINR hos de som kan möta våldsutsatta och våldsutövare	1
Mer resurser till kvinnojourer	1
Samverka (mer öppenhet och kontakt)	1
Öka antalet rättsläkare	1

Sammanfattande analys

I kartläggningen framkommer att olika aktörer använder sig av olika begrepp (mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer). En anledning till detta kan vara att olika aktörer har olika uppdragsgivare och ansvarsområden där olika begrepp används. Länsstyrelsen har använt olika begrepp i olika sammanhang, trots att Länsstyrelsens uppdrag formuleras som mäns våld mot kvinnor. Anledningen till detta kan vara att samarbete med andra aktörer har lett till en kompromiss. Dokumentanalysen visar att en kommun i olika dokument kan använda sig av olika begrepp utan någon förklaring till varför så har skett. Begreppen avser i stor utsträckning samma fenomen men det finns skillnader och i en del fall kan det vara motiverat att använda enbart ett av dem eller båda två. Det vore önskvärt om användningen av begreppen alltid motiverades och ett förtydligande av vad man avser med dem. Användningen av begreppet våld i nära relationer kan innefatta många fler situationer än enbart våld mellan personer i en parrelation trots att det är dessa som ofta verkar avses. Begreppet mäns våld mot kvinnor kan inkludera annat våld än sådant som sker mot kvinnor i nära relationer.

I de fall som det finns styrdokument på olika nivåer i en organisation, t.ex. centralt och på verksamhetsnivå, är dessa ofta inte tydligt kopplade till varandra. Eftersom de centrala dokumenten ofta är av mer strategisk långsiktigt karaktär tenderar de verksamhetsnära dokument att vara mycket praktiska. Utan en koppling mellan de olika nivåerna finns det en risk att personal och andra inte ser kopplingen mellan det egna arbetet och de strategiska målsättningarna och den förda politiken. Många kommuners styrdokument visar inte några tydliga kopplingar mellan arbetet med våld i nära relationer och det övriga jämställdhetsarbetet. Däremot finns det oftare en tydligare koppling hos de som i stor utsträckning använder begreppet mäns våld mot kvinnor. De som ser de tydliga kopplingarna tenderar att i större utsträckning arbeta med primärpreventiva insatser eftersom man ser att jämställdhetsarbete på lång sikt kommer att påverka uppkomsten av våld.

När det talas om förebyggande insatser så är det tydligt att många respondenter i första hand tänker på det tertiärpreventiva arbetet, med våldsutsatta och våldsutövare. Det tertiärpreventiva arbetet kan förebygga nya våldssituationer dels mellan tidigare inblandade men även i nya relationer. Länsstyrelsen menar dock att det även krävs primärpreventivt arbete om målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra ska kunna uppnås, om än på lång sikt. Våldet kan inte upphöra om inte potentiella nya våldssituationer i framtiden kan förebyggas. Det finns kommuner som tydligt visar att man har ett primärpreventivt arbete som bygger på en jämställdhetstanke. I enkäten svarar majoriteten av respondenterna att man ser en

koppling mellan den egna verksamheten och det nationella jämställdhetspolitiska målet vilket visar att det finns en vilja att koppla ihop våldsarbetet med jämställdhet.

Det är problematiskt att två av punkterna i Socialstyrelsens handbok inte tas upp av en stor andel av kommunerna. Dessa är hur socialnämnden ska fullgöra sitt ansvar för kontroll och uppföljning av verksamhet som utför insatser enligt socialtjänstlagen på deras uppdrag, Den andra är hur skyddade personuppgifter ska behandlas. Båda dessa punkter är viktiga områden som behöver fokuseras på framöver för att eventuella brister i rutiner och hantering ska kunna rättas till. Att det inte finns med i de inskickade dokumenten behöver inte innebära att detta arbete inte görs i praktiken liksom det faktum att något nämns i ett dokument inte är en garanti för att det omsätts i praktiken. Att det inte står i kommunernas dokument gör dock att eventuella fungerande rutiner som upprätthålls i den praktiska verksamheten riskerar att förloras t.ex. vid personalbyte samt att det är svårare att överföra metoder från en verksamhet till en annan.

Enkätundersökningen visar att ett flertal grupper i flera kommuner inte har tillgång till skyddat boende; dessa är framför allt särskilt utsatta grupper som kvinnor med missbruk, funktionsnedsättningar, äldre kvinnor samt kvinnor utsatta för hedersrelaterat våld. Sju av åtta kommuner uppger även att de inte har tillgång till skyddat boende för män överhuvudtaget. Sedan dess har samtliga kommuner skrivit på ett avtal med upphandlade skyddsboende som tar emot samtliga målgrupper inklusive män och särskilt utsatta grupper. I dagsläget är det dock oklart i vilken utsträckning kommunerna kommer att använda sig av dessa upphandlade boenden eftersom tolkningen av avtalet skiljer sig mellan kommunerna.

Samtliga kommuner ingår i två eller flera samverkansgrupper och det uttrycks att detta är något som anses viktigt och som man vill och behöver utveckla. Länsstyrelsen verkar vara en samverkansaktör som många inte tänker på alternativt att det inte är känt i aktörernas organisationer att de samverkar med Länsstyrelsen. Nulägesanalysen visar att det finns ett flertal samverkansgrupper på regional nivå. En fortsatt diskussion behövs för att närmare bestämma syftet med och fortsätta utveckla Länsamverkan för mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Bilaga 1. Inkomna dokument

Eskilstuna

- Årsplan 2014
- Handlingsplan för folkhälsa 2012-2014
- Nya rutiner för hedersvåld 2012
- På spaning efter jämställdheten 2011-2015
- På spaning efter jämställdheten kort version
- Eskilstuna en fristad för kvinnor. Rapport: Mäns våld mot kvinnor med åtgärder
- Riktlinjer ekonomiskt bistånd. Arbetsmarknads- och familjeförvaltningen.
- Rutin för att förebygga, upptäcka och agera vid våld och övergrepp i nära relationer mot brukare i verksamheter. Vuxenförvaltningen.
- Riktlinjer och rutiner vid kommunsamverkan kring byte av bostadsort för personer som utsätts för våld i nära relationer. Arbetsmarknads- och familjeförvaltningen
- Rutin för gemensam handläggning Mottagningen Ek bistånd samt Mottagningsenheten IFO i ärenden rörande våld i nära relation
- Remissversion: ”Eskilstuna – en FriStad för kvinnor” Handlingsplan och kunskapsöversikt, 2014-2017. Ej antagen.

Flen

- Handlingsplan mot våld i nära relation
- Handlingsplan mot hedersrelaterat våld i Flens kommun

Gnesta

- Handlingsplan våld i nära relationer inkl. 4 bilagor
- Kartläggning av omfattningen av våld i nära relationer i Gnesta kommun år 2012
- Kartläggning av omfattningen av våld i nära relationer i Gnesta kommun år 2013

Katrineholm

- Handlingsplan mot våld i nära relationer 2007-2009 (under revidering)
- Handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck
- Riktlinjer Bemötande vid hot och våld i nära relationer. Socialförvaltningen
- Kvalitetsarbete med Våld i nära relationer för Katrineholms kommun. Arbetsmaterial. Ej antagen.

Nyköping

- Plan våld i nära relationer 2014-2016
- Strategi mot hot och våld i nära relation

Oxelösund

- Handlingsplan våld i nära relation

Strängnäs

- Handlingsplan mot våld i nära relation
- Handlingsplan i ärenden som rör hedersrelaterat hot och våld
- Samverkansavtal mellan Polismyndigheten i Södermanlands län och Strängnäs kommun avseende brottsutsatta och andra personer som är i behov av skydd
- STOPP samverkan mot våld i nära relation. Verksamhetsplan år 2014-2015
- Handlingsplan mot kränkande särbehandling och diskriminering

Trosa

- Våld i nära relation. Handlingsplan
- Tjänsteskrivelse. Förslag till handlingsplan avseende våld i nära relation. Individ och familjeutskottet

Landstinget Sörmland

- Mål och budget planperioden 2014-2016
- Vårdprogram
- Förslag till reviderad jämställdhetspolicy

Polismyndigheten

- Tjänsteföreskrift. Våld mot kvinnor samt brott i nära relation – primära utredningsåtgärder
- Insatsorder. Länskriminalens insatser mot brott i nära relation
- Inriktningsbeslut. Motverka våld i nära relationer; Södermanland 2014
- Kvalitetssäkring i ärenden som avser våld mot närstående
- Riktlinjer för kontaktförbud. Polisens ansvar gällande kontaktförbud.
- Riktlinjer för polisiära riskanalyser vid våld på individnivå
- Verksamhetsplan 2014. Södermanlands län.

Kriminalvården

- Från brott till brottsoffersluss. Att skydda brottsoffer och förhindra återfall i brott
- Vägledning i arbetet med sex- och relationsbrottsproblematik – brottsoffer i fokus
- Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om fängelse

Bilaga 2. Analysschema styrdokument från kommuner

Dessa är kriterier uppställda i Handboken VÅLD från socialstyrelsen:

1. Fastställa uppföljningsbara mål
2. Beskriva hur grupper och enskilda ska informeras om nämndens verksamhet på området
3. Regelbundet kartlägga omfattningen i kommunen av våld eller andra övergrepp mot kvinnor av närstående
4. Analysera hur de sociala tjänster som erbjuds svarar mot grupper och enskildas behov
5. Fastställa på vilka områden det finns behov av att samverka såväl internt som externt både på övergripande nivå och i enskilda ärenden.
6. Beskriva hur skyddade personuppgifter ska hanteras
7. Redogöra för hur nämnden skall fullgöra sitt ansvar för kontroll och uppföljning av sådan verksamhet till vilken nämnden har lämnat över genomförandet av insatser enligt socialtjänstlagen
8. Redovisa hur uppföljning och utvärdering av nämndens verksamhet på områden bör göras.

Dessa relaterar till Länsstyrelsens strategi och målsättningar inom det strategiska arbetet med våld i nära relationer:

9. Benämns det som våld i nära relationer eller specificeras våld mot kvinnor?
10. Finns kopplingar till jämställdhetspolitiska mål?
11. Framkommer det förebyggande arbetet?
 - a. Förebyggande arbete innan våld i nära relationer förekommer
 - b. Förebyggande arbete riktat mot våldsutövare och/eller våldsutsatta
12. Nämns bedömningsinstrument?
13. Nämns kvinnojour?
14. Nämns arbete med barn särskilt?
15. Nämns hedersrelaterat våld särskilt?

Bilaga 3. Analysschema styrdokument övriga aktörer

1. Fastställa uppföljningsbara mål
2. Fastställa på vilka områden det finns behov av att samverka såväl internt som externt både på övergripande nivå och i enskilda ärenden.
3. Benämns det som våld i nära relationer eller specificeras våld mot kvinnor?
4. Finns kopplingar till jämställdhetspolitiska mål?
5. Framkommer det förebyggande arbetet?
 - a. Förebyggande arbete innan våld i nära relationer förekommer
 - b. Förebyggande arbete riktat mot våldsutövare och/eller våldsutsatta
6. Nämns bedömningsinstrument?
7. Nämns arbete med barn särskilt?
8. Nämns hedersrelaterat våld särskilt?

Bilaga 4. Frågor om verksamhet och samverkan

1. Har ni verksamhet riktad till kvinnor och/eller män utsatta för våld i nära relation? Specificera vilken sorts verksamhet samt om verksamheten är tillgänglig för särskilt utsatta grupper.
2. Har ni verksamhet riktad till barn? Specificera vilken sorts verksamhet.
3. Har ni verksamhet riktad till våldsutövare? Specificera vilken sorts verksamhet.
4. Ange vilken slags samverkan som ni deltar i, vilka aktörer som är med samt vad samverkan konkret gör. (Framför allt är vi intresserade av samverkan med externa aktörer).
5. Har ni verksamhet eller aktiviteter som särskilt syftar till att förebygga mäns våld mot kvinnor och/eller våld i nära relationer? Specificera vilken verksamhet och på vilket sätt den är tänkt att vara förebyggande.

Länsstyrelsen i Södermanlands län ger årligen ut ett stort antal rapporter och publikationer som samlas i Länsstyrelsens publikationsarkiv.

Rapporter och andra publikationer kan hämtas på följande webbadress:

www.lansstyrelsen.se/sodermanland/sv/publikationer